

Het kasteel van Heumen

door Harrie Joosten, Marijne Magnée-Nentjes en Tini Martens

Heumen wordt voor het eerst genoemd in een lijst die is opgesteld van de bezittingen van de graaf van Dalen (Dale in Westfalen), waarschijnlijk vanaf 1188. Ene ridder Hendrik van Heumen was toen de leenman van de graaf. Of de leenman toen al woonde op de plaats in de uiterwaarden waar de fundamenten van het kasteel van Heumen liggen, is niet bekend. Op grond van opgravingsresultaten is het echter aannemelijk dat al in de twaalfde of dertiende eeuw een donjon is gebouwd, die in de 14e en 15e eeuw belangrijk is uitgebreid, toen het adellijk geslacht Van Groesbeek er woonde. Dat zou ruim drie eeuwen lang, tot 1660, eigenaar blijven van kasteel en heerlijkheid Hoemen.

In 1585, tijdens de Tachtigjarige Oorlog, loopt het kasteel ernstige schade op door de belegering van de Spanjaarden. De heren Van Groesbeek waren inmiddels naar de Zuidelijke Nederlanden vertrokken en woonden niet meer op het kasteel. In 1660 wordt Ludolph van Steenhuijs, ambtman van Grave en het Land van Cuijk, eigenaar van de heerlijkheid en het kasteel. Hij herbouwt het kasteel dat nu geen verdedigende functie meer heeft, maar toch nog een imposant geheel is, zoals te zien op de pentekening die Jan de Beijer er in 1741 van heeft gemaakt.

Zegel van Seyger van Groesbeek, d.d. 1 november 1368, met wapenschild van Groesbeek (Gelders Archief, Charterverzameling, zegel nr. 0243-437/62)

Jan de Beijer, tekening van kasteel Heumen, in koper gegraveerd door Hendrik Spilman, 1741 (Gelders Archief, nr. 1551-1906)

Wapen van de Heerlijkheid Heumen op een sluitsteen uit de oude Dominicuskerk van Nijmegen (foto Coll. Gelderland 1045-1952.17)

Na Ludolph's dood in 1680 wordt het kasteel bewoond door zijn zoon Walraven en hierna vanaf 1723 door diens dochter Amelia. Wanneer zij is overleden in 1767 komt haar zus Genoveva van Steenhuijs, gehuwd met Bernard van Welderen, in het bezit van de heerlijkheid inclusief het kasteel. Zij verkoopt het familiebezit in 1769 aan de Stad Nijmegen. In 1770 wordt Mauritz Cornelis Pasques de Chavonnes de nieuwe eigenaar, tot in 1791 Cornelis H. Craan het verwerft. In 1809 verkoopt die het weer door binnen de familie. Wat later wordt Jhr. J.A. Boreel de Mauregnault, gehuwd met Jacoba Craan, de nieuwe eigenaar, en vervolgens, in 1877, bieden hun erfgenamen het kasteel en bijbehorende rechten te koop aan. Het geheel is dan echter al in zo slechte staat dat het een jaar later, in 1878, opnieuw wordt aangeboden, maar nu voor de sloop. De rijke Amsterdammer Jacob Hendrik Luden koopt het geheel evenals de titel 'Heer van Heumen'. Het kasteel wordt nu afgebroken tot op de fundamenteën. Een halve eeuw later, in 1939-1940, wordt het laatste bijgebouw gesloopt.

Het huidige kasteelterrein is eigendom van Rijkswaterstaat. Bij de aanleg van de A73 met de Maasbrug is in 1980 een snelle archeologische opgraving uitgevoerd die ons veel heeft geleerd over de bouwgeschiedenis van dit ooit imposante kasteel.

Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant, 26 augustus 1877

Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant, 14 juli 1878

't Casteel', Kaart van Maximiliaan Jacob De Man, 1799-1800 (Nationaal Archief, Den Haag, 4 OSK N.9.6.)

Fundamenteën kasteel Heumen, met profiel hoektorens en begin oprijlaan (foto LE)